

تخریب چند بارهٔ یک بنای ثبت ملی در کرمان؛

تخت درگاه قلی‌بیگ در وضعیت بحران!

گروه جامعه: پس از گذشت حدود ۱/۵ سال از مرمت عمارت تاریخی «تخت درگاه قلی‌بیگ» در شهر کرمان، این بنا مجدد، در معرض آسیب قرار گرفته و بیم آن می‌رود در آینده‌ای نزدیک، به پناهگاهی برای معتادان و افراد کارتن‌خواب تبدیل شود.

بعید است کسی این بنا را بشناسد و تصاویری که پاییز سال ۹۹ از وضعیت اسف‌بار آن در شبکه‌های اجتماعی منتشر شد را فراموش کرده باشد؛ تصاویری که نشان می‌داد این بنای ثبت ملی کاملاً رها شده بود، در گوشه‌گوشهٔ آن آتش روشن کرده و دیوارها را سیاه کرده بودند، روی دیوارهای آن یادگاری نوشته و برخی از سنگ قبرهای داخل آن را از جا درآورده و دزدیده بودند. آن زمان، گفته می‌شد این بنای بی‌پناه، مورد تخریب فاجعه‌آمیز عده‌ای که گویا از معتادان متجاهر بودند قرار گرفته است.

پس از انتشار آن تصاویر و واکنش‌های اعتراضی دوست‌داران میراث‌فرهنگی و رسانه‌ها، اداره میراث‌فرهنگی پروژهٔ مرمت را شروع کرد و اگرچه اجرای آن، با فرازونشیب‌هایی همراه بود اما به سرانجام رسید.

در ادامه، مناقشاتی بر سر تعیین کاربری این بنا شکل گرفت تا اینکه در نهایت، میراث‌فرهنگی طی تفاهم‌نامه‌ای، بنا را در اختیار «انجمن دیده‌بانان میراث و تمدن کارمانیا» قرار داد تا فعالیت‌های فرهنگی در آنجا داشته باشند. اما به گفتهٔ امید ابراهیمی مدیرعامل این انجمن، به دلیل اینکه برای تأمین امنیت این بنا پس از مرمت فکر اساسی نشده، سرفتهای زیادی از آن صورت می‌گیرد؛ از سرفتهای کابل برق پروژه‌کنورها گرفته تا همین چند روز پیش که درهای فلزی عمارت، دزدیده شده است. او با اشاره به وضعیت بحرانی که این بنا دارد، از استانداری و شهرداری و میراث‌فرهنگی می‌خواهد که هرچه زودتر برای نجات تخت درگاه قلی‌بیگ اقدامی انجام دهند تا هم حرمت این بنای تاریخی حفظ شود و هم، بودجه‌ها و تلاش‌های گذشته سوخت نشود و به نقطهٔ صفر برگردیم.

تخت درگاه قلی‌بیگ در دامنهٔ کوه‌های شرق شهر کرمان و نزدیکی پروژهٔ بام‌کرمان واقع شده است.

محمد دانشور مولف کتاب از قلعه دختر تا دقیانوس دربارهٔ این بنای تاریخی می‌نویسد: «این مکان مقبرهٔ یکی از نوادگان بیرام بیگ به نام درگاه قلی‌بیگ از امرای اواخر دوره صفویه و رئیس ایل افشار در کرمان است. وی، تنها فرد معروف افشار بود که طی ۱۵۰ سال بعد از گنجعلیخان نامش بر سر زبان‌ها بوده است.» دانشور در ادامه با نقلی از دکتر باستانی پاریزی می‌نویسد: «درگاه قلی‌بیگ در کرمان موقعیت مناسبی به دست آورد و قسمتی از سرآسیاب فرسنگی را جزو املاک خود ساخت. وی در جوار باغ بیرام‌آباد، در دل کوه ساختمان زیبایی به وجود آورد و در پایین کوه نیز دریاچه‌ای ایجاد نمود و آب سرآسیاب فرسنگی را با مجرای که در دل سنگ کنده بود به پایین دریاچه رساند، که آثار دریاچه هنوز در کنار تخت باقی است.»

این بنا با شمارهٔ ۲۶۳۵ در اسفندماه ۱۳۷۹ به ثبت ملی رسیده است.

دربارهٔ وضعیت بحرانی که این بنا اکنون پیدا کرده است، ابراهیمی یکشنبه ۷ اسفندماه در گفت‌وگو با فردای کرمان یادآور شد: «حدود دو سال پیش بود که یک روز من از این بنا بازدید کردم و دیدم وضعیت بسیار اسفباری دارد به طوری که معتادان دور تا دور آن را پارچه کشیده بودند و آنجا زندگی می‌کردند، مقدار زیادی زباله در این بنا جمع شده و داخل آن آتش روشن کرده بودند. بعد از انتشار کلیپ و تصاویری از این وضع بنا، میراث‌فرهنگی حدود ۳۰۰ میلیون تومان هزینه و تخت درگاه قلی‌بیگ را مرمت کرد.» وی افزود: «بعد از مرمت، درهایی با نرده فلزی برای بنا نصب شد تا امنیت آن تأمین شود. شهرداری هم نورپردازی این بنا را انجام داد.»

وی ادامه داد: «بعد از اینکه بنا سرپا شد، میراث‌فرهنگی طی تفاهم‌نامه‌ای این بنا را در اختیار انجمن ما قرار داد تا برنامه‌های فرهنگی در آنجا اجرا کنیم و رفت‌وآمدهایی در این بنا صورت گیرد.» وی گفت: «اما از همان ابتدا به دوستان میراث‌فرهنگی گفتم که این عمارت امنیت ندارد و نیاز به حصارکشی و دوربین دارد تا هرکسی نتواند به راحتی وارد بنا شود. این را هم گفتم که ما هرچه هم برنامهٔ فرهنگی داشته

باشیم تا ۹ شب است. بعد از آن که رفت‌وآمدها به تخت درگاه قلی‌بیگ تمام می‌شود، باز فرصتی برای سارقان و معتادان ایجاد می‌شود که به بنا آسیب خواهند زد.»

ابراهیمی با بیان اینکه با استفاده از اشیای قدیمی و سنتی داخل عمارت را تزئین کرده بودیم و چندین برنامهٔ فرهنگی از جمله کارگاه و نمایشگاه صنایع‌دستی و نمایشگاه عکس با عنوان «کروکی‌های آموزشی یک معلم از معماری ایران» که آثار دکتر حجت گلچین عضو هیات علمی دانشگاه باهنر کرمان بود را هم برگزار کردیم، افزود: «تخت درگاه قلی‌بیگ، محلی برای رفت‌وآمد دانشجویان و استادان دانشگاه شد و حتی تورهایی از جمله حضور ۱۰۰ نفر از دوچرخه‌سواران سراسر کشور را در این محل برگزار کردیم.»

سرفته‌ها آغاز شد

وی بیان کرد: «اما مدتی بعد از شروع فعالیت ما، سرفته‌ها از این بنا شروع شد. ابتدا کابل برق پروژه‌کنوری که در قسمت بالای تخت درگاه قلی‌بیگ بود را بردند و بردند. فضا تارپک شد، برای رفع این مشکل، پیگیری کردیم، شهرداری پروژه‌کنورهای پایین را روشن نگه می‌گذاشت تا این محیط، از تاریکی مطلق خارج شود.»

وی افزود: «بعد از این، سارقان، پنجره‌های مشبک چوبی عمارت را که حفاظ نداشتند، شکستند و برخی اشیای داخل بنا را بردند.»

وی ادامه داد: «وقتی این شرایط را دیدیم، دو نجرهٔ بنا را جدا کردیم تا مورد سرفته قرار نگیرد، وسایلی هم که احتمال سرفته آن وجود داشت را به داخل انبار بردیم ولی بعد از این، چفت‌هایی که مربوط به درهای قدیمی است را دزدیدند تا اینکه چند شب پیش، حفاظ‌های در فلزی را با دستگاه هوابرش بردند و بردند. البته قبل از این، میلهٔ پروژه‌کنور را هم با هوابرش بریده و دزدیده‌اند.» ابراهیمی گفت: «سرفته‌ها ادامه داشت تا اینکه جمعه شب، درهای چوبی را شکستند تا وارد بنا شوند.»

وی یادآور شد: «حدود دو ماه است که برق این بنا کاملاً قطع شده و سرفته‌ها در تاریکی انجام می‌شود.»

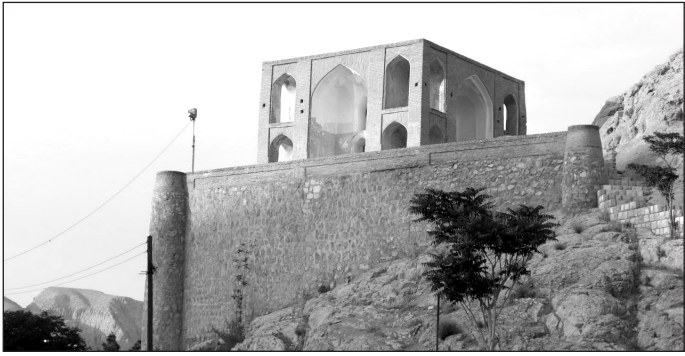
رسیدگی فوری نیاز است

او با بیان اینکه از زمان شروع سرفته‌ها، همهٔ این اتفاقات را به اطلاع میراث‌فرهنگی رسانده‌ام، افزود: «بعد از سرفته کابل برق، عملاً امکان برگزاری برنامه‌های فرهنگی وجود نداشت و ما فقط به آنجا سر می‌زدیم و زباله‌ها را جمع می‌کردیم یا جاهایی که آتش روشن می‌کردند، ردّ آتش را تمیز می‌کردیم و خیلی اوقات می‌دیدم که معتادان در آنجا مشغول مصرف موادمخدر هستند.» وی ادامه داد: «در این مدت، به هر سختی که بوده، نگذاشتیم بنا متروکه بماند اما اکنون تخت درگاه قلی‌بیگ به وضعیت بحرانی رسیده است.» مدیرعامل انجمن دیده‌بانان میراث و تمدن کارمانیا تأکید کرد: «نیاز است استانداری و میراث‌فرهنگی و شهرداری و هر ارگان و سازمان دولتی یا شخصی که بتواند حامی بناهای تاریخی باشد و حتی خانواده‌های افرادی که در این بنا دفن هستند کمک کنند تا فکری به حال امنیت تخت درگاه قلی‌بیگ شود.» وی اظهار کرد: «این عمارت در وضعیت بسیار آسیب‌پذیری قرار گرفته و اگر به موقع اقدامی نشود، همهٔ هزینه‌های هنگفتی که پیش از این شده نیز سوخت می‌شود.»

ابراهیمی با بیان اینکه همین الان هم برای رسیدگی به وضعیت بنا دیر است، گفت: «از دوست‌داران میراث و علاقمندان به بناهای تاریخی هم تقاضا دارم اگر در ساعات شب در آن محدوده تردد می‌کنند، توجه کنند و اگر دیدند کسی در آنجا در حال تخریب و سرفته یا صدمه زدن به بناست، به پلیس اطلاع دهند.»

بنا حصار می‌خواهد

وی در ادامه، در پاسخ به این پرسش فردای کرمان که آیا تفاهم‌نامه‌ای که با میراث‌فرهنگی داشتید همچنان برقرار است و بنا در اختیار انجمن

شماست؟ گفت: «بله اما به صورت اسمی است چرا که هیچ کاری نمی‌شود آنجا انجام داد. برق و آب و امنیت نیست، اوایل بسیار پیش می‌آمد که در حال اجرای برنامه‌های فرهنگی بودیم، ناگهان عده‌ای پشت بنا جمع می‌شدند و سیگار یا قلیان می‌کشیدند. نمی‌توان به این افراد چیزی گفت. این بنا باید حصار و دیوار داشته باشد. عکس‌های قدیمی بنا هم نشان می‌دهد که در دورهٔ قاجار دیوار داشته و همین مانع از این می‌شده هرکسی که خواست، وارد شود.» وی اضافه کرد: «پارها این خواسته را از میراث‌فرهنگی داشتیم ولی متأسفانه تاکنون اقدامی نشده است.»

بودجه نیست

ابراهیمی در پاسخ به این پرسش فردای کرمان که میراث‌فرهنگی به پیگیری‌هایی شما چه واکنشی داده است؟ توضیح داد: «چند روز پیش که درهای فلزی را دزدیدند، هم شفاهی به مدیرکل میراث‌فرهنگی و دو معاون ایشان گفتم و هم در قالب نامه مسائل و مشکلات این بنای تاریخی را نوشتم که بعد از آن، آقای فعالی اطلاع دادند که به یگان حفاظت گفته‌اند تا بیش‌تر به این بنا سر بزنند.» وی افزود: «موضوع اما این است که یگان حفاظت در ساعات شب به بنا سر نمی‌زند در حالی که سرفته‌ها و تخریب‌ها در شب انجام می‌شود.» ابراهیمی ادامه داد: «در نهایت، آقای فعالی گفتند که فعلاً نمی‌توانیم کاری انجام بدهیم. در بودجهٔ سال آینده اعتباری برای تخت درگاه قلی‌بیگ در نظر گرفته‌ایم ولی اعتبارات میراث‌فرهنگی در حدی نیست که بتوانیم همهٔ کارهای مورد نیاز بناهای تاریخی را انجام دهیم.» وی تأکید کرد: «در شرایط فعلی، برای جلوگیری از تخریب و آسیب بی‌شتر تخت درگاه قلی‌بیگ به حمایت و همکاری استانداری و شهرداری و دوست‌داران میراث‌فرهنگی نیاز است.»

اتاق بازرگانی باید شکل محور بشود

خواهد افتاد؟

تا اندازه‌ای بله، ولی تا اندازه‌ای هم خیر، به نظرم این دوره برخی از دخالت‌ها زیادتر شده و برخی از رقابت‌ها ناسالم است. من همواره به کاندیدایها توصیه می‌کنم شما آبروی این شهر، اتاق و بخش خصوصی هستید و باید حفظ آبرو کنید. متأسفانه بعضی از اشکالات در انتخابات وجود دارد، اما این ناشی از فضای کلی کشور است. در خیلی از جریان‌ها این اشکالات وجود دارد. در انتخابات مجلس هم گاهی هست، در انتخابات ریاست‌جمهوری هم هست، در انتخابات شورا هم وجود دارد و چاره‌ای جز این که به همین شرایط تن بدهیم، نداریم.

با توجه به تجربیات زیاد حضورتان در اتاق‌های مختلف، فکر می‌کنید کسانی که در هیات مدیره اتاق یا هیات نمایندگان اتاق قرار است انتخاب بشوند، باید چه ویژگی‌هایی داشته باشند.

وقتی کسی وارد اتاق می‌شود باید سه شاخصهٔ اتاق را جدی بگیرد. اول باید اتاق را، کار اتاق و فعالیت در اتاق را به‌عنوان یک کار ملی و با نگاه به منافع ملی تعریف کند. مهم‌ترین اصل، منافع ملی است. حتی منافع استانی به جای خود و منافع موضوعی اصلاً جایگاهی ندارد و همهٔ این‌ها باید در راستای منافع ملی دیده شود. صنعت پسته انجمنی دارد یا شهرستان رفسنجان اتاقی را به عنوان زیرمجموعهٔ اتاق کرمان دارد. اگر صنعت پسته یا شهرستان رفسنجان بخواهد

ظرفیتی که دارند، نیروهایی که دارند می‌توانند انجام بدهند. بنابراین همهٔ کسانی که وارد اتاق می‌شوند باید این اصل را به عنوان اصول اصلی اتاق بدانند و به آن پایبند باشند.

آقای جلال پور، شما در اتاق‌های کرمان و تهران دوره‌های موفق‌تری داشتید، اما حالا به انتخابات ورود نمی‌کنید، می‌خواهم بدانم چرا با توجه به این صحبت‌هایی که کردید، حاضر نیستید خودتان به اتاق بازرگانی ورود کنید تا دوباره انتخاب بشوید.

اولاً من به دلیل سلامت و گرفتاری که در اثر فشار کاری پیش آمد از اتاق خارج شدم و پزشکان هم آن زمان و هم الان به‌صورت جدی توصیه می‌کنند کار استرس‌زا و فشار جدی خصوصاً با شرایط قلبی و ریوی که من دارم اصلاً مناسب نیست و واقعا این توصیه را هم از طریق خانواده و هم پزشکان دارم. غیر از آن، به نظر می‌آید ما باید ببپذیریم که در دوران کاری، هر کس دوره‌ای دارد و واقعا بایستی جا را برای دیگران خالی کرد. یکی از عیوب کشور ما این است که مناصب توسط افراد گرفته می‌شود و متأسفانه جاها خالی نمی‌شود و آدم‌های جدید با افکار و دیدگاه‌های نو به میدان نمی‌آیند. در دنیا به این نتیجه رسیده‌اند که ۸ سال برای یک دورهٔ مدیریتی کافی و واقعی است و واقعا می‌تواند اثرگذاری داشته باشد و بعد از آن دیگر عادی می‌شود، این یک تجربهٔ علمی است و به نظرم باید به این احترام بگذاریم. ضمن این که سن و سال و شرایط جسم و توان آدم در

سال‌های متممادی تحلیل می‌رود و من توان ۱۰ یا ۱۵ سال پیش را در خود نمی‌بینم. ضمن این که الان در کنار اتاق هستم و همراهی می‌کنم، مطالب و جلسات اتاق را دنبال می‌کنم و اگر نیازی به کسب تجربه و مشورتی باشد حتماً کوتاهی نمی‌کنم. ولی بهتر است جا را باز کنیم تا آدم‌های جدید و نو بیایند و ان شاء‌الله اتاق هم پویاتر باشد و ما هم با همین توانی که داریم و با همین اندازه‌ای که تجربه داریم و با هزینه‌های که در همین کشور برای ما شده تا این تجربه را کسب کنیم وظیفه داریم به اتاق و فعالین بخش خصوصی خدمات ارائه بدهیم. الان که کاری می‌توانیم انجام دهیم کم نگذاریم. همین الان وقت من روزی ۱۰ تا ۱۲ ساعت در همین مسائل، هم کارهای اجرایی و بخش اشتغال‌زایی و نیروی کاری چه در بخش مشاوره‌ای، چه خیریه‌ای، چه در بخش مسئولیت‌های اجتماعی در کنار هم می‌گذرد و فکر می‌کنم چیزی را دریغ نمی‌کنم، الا آن چیزی که فکر می‌کنم نه نیاز به آن هست و نه توانش وجود دارد.

و اگر حرف و توصیه‌ای هم باقی مانده است بفرمایید.

توصیه‌ام همان بود که به رقبای گفتم. گاهی می‌بینم رقبا رقابت ناسالم دارند و تخریب می‌کنند. اصل اتاق و وظیفهٔ اصلی که رکن اساسی است و ما می‌خواهیم برای آن کاری انجام بدهیم را زیر سوال می‌برند و عملاً آن چه که بایستی حفظ موقعیت، حفظ آبرو و حفظ حیثیت برای آن انجام بدهیم را مد نظر قرار نمی‌دهند. همین مرا نگران می‌کند. استدعا دارم در این زمینه دقت کافی را داشته باشند و امیدوارم این انتخابات به خوبی برگزار شود.

ادامه از صفحه ۳

همان‌طور که انتخابات مجلس هم به همین شکل است و در گوشه و کنار، نمایندگان انتخاب می‌کند و این در واقع برمی‌گردد به تشکیل یک اتاق یا ساختار جدید که من آن زمان دنبال تغییر قانون بودم و موفق نشدم و این قانونی که اخیراً دنبال تصویب آن هستند کمی از مشکلات را به نظر من حل می‌کند، اما مشکلات اساسی و ساختار اساسی را در برنمی‌گیرد.

آقای جلال پور، جمع‌بندی و ارزیابی شما از انتخابات پیش‌روی اتاق چیست و برای بهبود اوضاع چه پیشنهادی دارید؟

من بارها عرض کردم، در این ۲۰ ساله که من در اتاق بودم و مسئولیت داشتم، بهترین انتخابات و بهترین حضور بخش خصوصی بدون دخالت دولت و حاکمیت و همچنین بدون هیچ‌گونه غرض‌ورزی، مهم‌ترین مساله است. این اگر اتفاق بیفتد شرایط اتاق‌ها به بهتر و بهینه شدن و ورود افراد با توان و ظرفیت بیشتر و واقعا شایستگی و لیاقت بیشتر می‌انجامد. توصیه‌ام به اتاق‌ها هم این است که تا آن‌جا که می‌توانند افراد بزرگ و مجموعه‌های بزرگ را دعوت کنند که حرف برای گفتن داشته باشند و مطالبی که می‌آورند ملی و کلان کشور باشد. اگر این اتفاقات بیفتد حتماً می‌تواند یک انتخابات خوب باشد و می‌تواند یک اتاق موثر و فعال باشد.

ارزیابی شما چیست؛ آیا واقعا این اتفاق